

BORSA İSTANBUL'DA İŞLEM GÖREN MEVDUAT BANKALARININ FİNANSAL DURUMLARININ CAMELS ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ Doç. Dr. Serpil ALTINIRMAK * Yavuz GÜL * **ÖZET**

Günümüz Türk finansal sisteminde, bankalar, sigorta şirketleri, factoring şirketleri, finansal kiralama şirketleri vb. pek çok kurum faaliyet göstermektedir. Bu denli bir çeşitliliğe rağmen, bankalar, sektörün toplam aktif büyüklüğü içindeki % 85 civarı payıyla ön plana çıkmaktadırlar. Bu veri, bankaların ulusal finansal sistemdeki yerinin oldukça önemli olduğunu ortaya koyan bir göstere niteliğindedir. Bankalarda ve daha geniş kapsamda bankacılık sektöründe meydana gelebilecek bir aksaklık, ekonominin genelinde krizlere sebebiyet verebilecektir. Bu nedenle,, ulusal finansal sistemi dizayn etmek ve sistemin sağlıklı bir şekilde işlemlerini temin etmekle yükümlü olan karar vericiler, bankaların ve sektörün etkinliği ve istikrarı konusuna büyük bir önemle eğilmekte-dirler. Bu bağlamda, bankaların verimli bir şekilde işlevlerini yerine getirebilmeleri için uygun ortamı oluşturmaya gayret göstermektedirler.

Bu çalışmada, Borsa İstanbul'da işlem gören mevduat bankalarının finansal durumlarının 2008-2017 dönemi için CAMELS analizi ile kıyaslamalı bir biçimde ele alınması amaçlanmıştır. Sağlanan sonuçlara göre, genel olarak BİST'te işlem gören en iyi finansal duruma sahip bankanın Akbank, en zayıf finansal görünüme sahip bankanın ise Şekerbank olduğu tespit edilmiştir. Analizin bileşenleri özelinde ele alındığında ise, C (sermaye yeterliliği), M (yönetim kalitesi) ve L (likidite) bileşenleri bakımından en sağlam durumda olan banka Akbank olarak ortaya çıkmıştır. A (varlık kalitesi) bileşeninde Denizbank'ın, E (kazançlar-kârlılık) bileşeninde Garanti Bankası'nın ve S (piyasa riskine duyarlılık) bileşeninde ise İş Bankası'nın en güçlü durumu sahip bankalar oldukları görülmüştür. Diğer yandan en zayıf duruma sahip bankalar irdelendiğinde, C bileşeninde Halkbank, A bileşeninde İş Bankası, M ve S bileşenlerinde QNB Finansbank, E bileşeninde ICBC Turkey Bank ve L bileşeninde Şekerbank öne çıkmışlardır.

Anahtar Kelimeler: BİST, Mevduat Bankaları, CAMELS Analizi, Finansal Durum.

JEL Kodları: G17, G21, G24, G32.

* Anadolu Üniversitesi, Eskişehir M. Y. O.. Eskişehir/Türkiye e-mail: saltinirmak@anadolu.edu.tr

* Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir/Türkiye e-mail: meliket@istanbul.edu.tr

AN EVALUATION OF THE FINANCIAL CONDITIONS OF DEPOSIT BANKS TRADING ON ISTANBUL STOCK EXCHANGE THROUGH CAMELS ANALYSIS

ABSTRACT

Many institutions including banks, insurance companies, factoring companies, and financial leasing companies among others operate in today's Turkish financial system. Despite such diversity, banks stand out with a share of 85% in the total asset size of the sector. This shows the importance of banks in the national financial system. A disruption in the banks and the wider banking sector may cause crises in the overall economy. Therefore, the forces tasked with the design of the national financial system and ensuring the healthy functioning of the system, have a great inclination on the efficiency and stability of the banks and the sector. As a result, they strive to create a suitable environment for banks to function efficiently.

This study aims to comparatively examine the financial status of deposit banks traded in Borsa Istanbul using the CAMELS analysis for the period of 2008-2017. The results show that the bank with the best financial position in general was Akbank, and that the one with the weakest financial outlook was Şekerbank. When the components are broken down, Akbank is the most stable bank in terms of C (capital adequacy), M (management quality) and L (liquidity). Denizbank was identified as the bank with the most powerful position in terms of A (asset quality), Garanti Bank with E (earnings-profitability) and İş Bank with S (market risk sensitivity). On the other hand, concerning the banks with the weakest positions by components, Halkbank was the weakest in component C, İş Bankası in A, QNB Finansbank in components M and S, ICBC Turkey Bank in E and Şekerbank in component L are prominent.

Keywords: *BİST, Deposit Banks, CAMELS Analysis, Financial Conditions.*

JEL Codes: *G17, G21, G24, G32.*

1. GİRİŞ

Bankacılık sektöründe, etkinliğe ilişkin değerlendirmeler yapabilmek için oran analizleri kritik öneme sahip olup bu anlamda sıklıkla kullanılan yöntemlerden birisi de CAMELS analizidir. CAMELS, bankaların risk bazlı denetimi sırasında genel durumun belirlenmesinde ve uzaktan gözetim faaliyetlerinde kullanılan bir değerlendirme sistemidir (Abdullayev, 2013: 97). Sistem, Kasım 1979'da Federal Finansal Kurumları İnceleme Konseyi (Federal Financial Institutions Examination Council) tarafından geliştirilmiştir (Washington Bankers Association, 02.01.2019). ABD'de ortaya konulan sistemin temel amacı, bankaların genel durumunu belirlemek ve bankaların finansal açıdan güçlü yönleri ile risk profillerine dair bir bakış açısı sağlamaktır. Söz konusu sistem yıllar boyunca finansal kurumların sağlamlığının değerlendirilmesi ve özel dikkat ve tedbir gerektiren kurumların belirlenmesi için etkili bir iç denetim aracı olmuştur. Ayrıca, finansal ve yönetsel açıdan bütün önemli faktörler için tutarlı

bir derecelendirme sistemi sağlamak da, bahse konu analiz yönteminin geliştirilme amaçlarından birisidir. Derecelendirmeler, bankaların finansal tablolarının oran analizine ve analizi gerçekleştiren uzman kişinin ya da denetleyici düzenleyici kuruluşun sahada yaptığı incelemelere, gözlemlere dayalı olarak yapılmaktadır. Bu sistem, finansal kurumların faaliyetleri için önem teşkil eden unsurların değerlendirmesini icra etmektedir. Esas ismi ‘‘Tekdüzen Finansal Kurumları Derecelendirme Sistemi’’ (Uniform Financial Institutions Rating System) olan bu yöntem içerdiği bileşenlerin baş harflerine atıf yapılarak ‘‘CAMELS’’ analizi olarak da ifade edilebilmektedir. CAMELS analizi, tüm kuruluşlarda ortak olan belirli finansal ve yönetsel faktörler ile uyum faktörlerini değerlendirmeye almaktadır. Böylece, tüm finansal kuruluşların kapsamlı ve bir örnek şekilde değerlendirilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. İlk geliştirildiğinde sermaye yeterliliği (C), varlık kalitesi (A), yönetim kalitesi (M), kazançlar-kârlılık (E) ve likidite (L) olmak üzere beş temel bileşenden meydana gelen yöntem, bankacılık sektöründe ve bankaların politikalarında meydana gelen değişiklikler neticesinde doğan ihtiyaçtan dolayı güncellenmiştir. 1996 yılında, altıncı bileşen olarak piyasa riskine olan duyarlılığın (sensitivity to market risk) eklenmesi, yönetim kalitesi bileşenindeki risk yönetim süreçlerinin kalitesine açık bir referansta bulunulması, her bir bileşen altında değerlendirilecek unsurların netleştirilmesi gibi, daha etkili ve doğru değerlendirmelerin yapılabilmesi gayesiyle birtakım düzenlemeler ve güncellemeler gerçekleştirilmiştir (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019). Revize edilen sistem, Temmuz 1996 - Ekim 1996 tarihleri arasında 185 banka üzerinde test edilmiş ve incelemeler yapılmıştır. Araştırmacılardan revize edilen sisteme dair genellikle olumlu geri dönüşler alınmıştır (US Government Publishing Office, 04.01.2019). Sistem, finansal sektörün genel çerçevede güçlülüğünün ve sağlamlığının değerlendirilmesine, kurumların daha doğru aksiyonlar alabilmesine ve ulusal finansal sistemin istikrarının ve sisteme olan kamu güveninin sağlanmasına da yardımcı olmaktadır. Ek olarak problemlili finansal kuruluşların tespiti için de kullanışlı bir araç durumundadır.

Analizi gerçekleştirenler, esasen her bir kurumu, analize konu finansal kurumun benzerlerini ve bu kurumların ortalamalarını göz önüne alarak değil, tek başına değerlendirmektedir. Bu noktada, örneğin, bir bankayı analiz ederken, sektördeki diğer bankaların durumları veya ortalama değerleri bir anlam ifade etmemektedir. Ancak, kurumların değerlendirmeler sonunda aldıkları puanlar üzerinden genel bir değerlendirme yapılması olasıdır. Değerlendirme esnasında, analistler profesyonel görüşleri çerçevesinde analizi gerçekleştirmekte, hem nitel hem nicel faktörleri dikkate almaktadır. Bu bağlamda analizin, analistin deneyimine, izlenimlerine ve profesyonelliğine göre şekillendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

2. LİTERATÜR

CAMELS analizi ile bankaların finansal durumlarının değerlendirilmesine yönelik özellikle kriz dönemlerini kapsayan çalışmalar bulunmaktadır. Bu alandaki araştırmalar, Türkiye’de ve yurt dışında yapılan çalışmalar biçiminde ayrılabilir.

2.1. Türkiye’de Gerçekleştirilen Çalışmalar

Kılıç ve Fettahoğlu (2005) tarafından yapılan çalışmada, 2002-2004 yılları baz alınarak Türk bankacılık sektörünün mali durumu diğer bir deyişle performansı CAMELS analizi ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Türk bankacılık sektörünün öngörü gücünün olumlu olduğu ve CAMELS sisteminin bir erken uyarı sistemi olarak algılanabileceği ortaya konulmuştur.

Çinko ve Avcı (2008), 1996-2000 yılları için 44 bankayı analiz etmişlerdir. Bankaların CAMELS puanlarını hesaplayarak TMSF’ye devredilen ve devredilmeyen bankaları kıyaslamışlar ve sonrasında CAMELS analizinde kullanılan oranları diskriminant, lojistik regresyon ve yapay sinir ağları ile test ederek, bu oranların başarısızlığın tahmininde kullanılabilirliğini araştırmışlardır. Netice olarak, faaliyetini sürdüren bazı bankaların TMSF’ye devredilen bazı bankalardan daha düşük CAMELS dereceleri elde ettiğini ve her üç istatistikî modelin de TMSF’ye devredilen bankaları önceden tahmin edebilme hususunda yetersiz kaldıklarını ortaya koymuşlardır.

Atikoğulları (2009) çalışmasında, 2001 yılında meydana gelen finansal krizin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bankacılık sektörüne olan etkilerini CAMELS yaklaşımı ile belirlemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda, varlık büyüklüğü açısından en büyük beş banka analiz kapsamına dâhil etmiş ve bu bankaların sermaye yeterlilikleri, aktif ve yönetim kalitesi, karlılık ve likidite durumlarını belirlemeye uğraşmıştır. Analiz neticesinde, bankaların 2001 krizi sonrasında karlılık ve yönetim yeterliliği açısından gelişim göstermiş olmalarına rağmen, sermaye yeterliliği, varlık kalitesi ve likidite durumu açısından durumlarının kötüleştiğini bildirmiştir.

Sakarya (2010) çalışmasında, BİST’de işlem gören yerli ve yabancı sermayeli bankaların CAMELS analizi ile performanslarını ölçmeye çalışmıştır. Yabancı sermayeli bankaların piyasa riskleri, aktif kalitesi açısından iyi iken yerli sermayeli bankaların ise karlılık, likidite ve sermaye yeterliliği açısından olumlu bir görünüme sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Şen ve Solak (2011) çalışmalarında, 1995-2008 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı bankaların finansal performansını CAMELS yöntemi ile analiz etmişlerdir. Analizin sonucunda 2001 krizinin ardından Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların finansal performansında önemli iyileşmeler görüldüğünü, iyileşmenin kamu bankalarında daha fazla iken yabancı sermayeli bankalarda sermaye yeterliliği ve karlılıkta bozulmalar saptandığını söylemişlerdir.

Aytekin ve Sakarya (2013) çalışmalarında, BİST’de işlem gören 12 mevduat bankasına ait 1999-2004 ve 2006-2011 dönemi mali tablolarından yola çıkarak, bankaların performanslarını ölçmek için CAMELS analizinden faydalanmışlardır. Sonuçta, mevduat bankalarının performanslarının kriz dönemi ile küresel kriz döneminde genel olarak dalgalanma gösterdiğini ifade etmişlerdir.

Kandemir ve Arıcı (2013), gerçekleştirmiş oldukları çalışmada 2001-2010 yılları arasındaki verileri kullanmışlardır. Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarını kamu, özel ve yabancı

sermayeli olarak sınıflandırmışlar ve bu bankaların finansal performanslarını grup bazlı olarak değerlendirip karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. Analiz sonucunda 2001 bankacılık krizinin ardından mevduat bankalarının yüksek sermaye yeterliliği ve likidite oranlarına sahip olduklarını ve bu sayede olası krizlere karşı temkinli olduklarını bulmuşlardır. Yabancı sermayeli bankaların ise piyasa risklerine karşı daha hassas olduklarını belirtmişlerdir.

Abdullayev (2013) çalışmasında, 2005-2008 yılları arası Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların finansal performanslarını CAMELS yöntemi ile ele almıştır. Analiz sonucunda, mevduat bankalarının finansal performansının 2005 yılından 2008 yılına doğru bir iyileşme gösterdiğini aktarmıştır.

Gümüş ve Nalbantoğlu (2015) CAMELS analiz yöntemiyle Türk bankacılık sektörünün 2002-2013 yılları arasındaki performansını, kamu, yerli özel, yabancı ve katılım bankaları olmak üzere dört grup ekseninde karşılaştırmalı olarak değerlendirdikleri çalışmalarının neticesinde; yerli özel sermayeli bankaların en yüksek dereceye sahip grup olduğunu vurgulamışlardır.

Yüksel, Dinçer ve Hacıoğlu (2015), Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının CAMELS oranları ile Moody’s’in vermiş olduğu kredi reytingleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, CAMELS yönteminin 3 bileşeninin kredi derecelendirmesini etkilediğini tespit etmişlerdir.

Ege, Topaloğlu ve Karakozak (2015) çalışmalarında Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının 2002-2010 dönemine ait verilerini kullanarak CAMELS metodu ile finansal performans analizi gerçekleştirmişlerdir. Neticede, kamu sermayeli mevduat bankalarının özel sermayeli mevduat bankalarına göre sermaye yeterliliği ve piyasa riski açısından daha iyi bir pozisyonda bulduklarını, aktif kalitesi ve likidite açısından da yabancı sermayeli bankaların özel ve kamu sermayeli bankalardan daha iyi bir duruma sahip olduklarını belirlemişlerdir. Karlılık bakımından ise tüm banka gruplarının birbirlerine yakın değerler elde ettiğini ifade etmişlerdir.

Güney ve Ilgın (2015), 2002-2012 dönemi verilerini kullanarak 2001 ve 2008’de yaşanan finansal krizlerin mevduat bankalarına etkilerini incelemişlerdir. Yöntem olarak ise CAMELS analizinden yararlanmışlardır. Gerçekleştirdikleri analiz neticesinde, yabancı sermayeli mevduat bankalarının finansal performansı en yüksek grup olarak tespit edildiğini, yerli ve özel sermayeli mevduat bankalarının ise en düşük finansal performansa sahip grup olduğunu belirtmişlerdir. 2001 krizinin ardından, mevduat bankalarının sermaye yeterlilik ve likidite oranlarını yükselterek yaşanabilecek yeni krizlere karşı tedbirli hareket ettiklerini söylemişlerdir.

Dinçer, Gencer, Orhan ve Şahinbaş (2015) Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının CAMELS oranları ile kredi derecelendirme oranları arasındaki ilişkiyi sınımışlardır. 21 farklı finansal oran kullanılarak 20 mevduat bankasının finansal rasyolarının hesaplandığı çalışmada, sonuç olarak sermaye yeterliliği ve karlılığın kredi derecelendirmesinde bir etkisinin bulunmadığını ancak varlık kalitesi, yönetim kalitesi ve piyasa riskine duyarlılık bileşenlerinin kredi derecelendirmesinde etkili olduklarını ortaya koymuşlardır.

Altın, Süslü ve Kutucuoğlu (2016), CAMELS analiz yöntemi ile Türk bankacılık sisteminde yer alan kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankaları ile kamu, özel ve yabancı sermayeli kalkınma ve yatırım bankalarının küresel ekonomik kriz döneminde mali durumlarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. 2007-2014 dönemine ilişkin verilerin kullanıldığı bu çalışmada banka gruplarının karşılaştırmalı analizini yapmışlardır. Sonuç olarak Türk bankacılık sisteminin güçlü bir yapısının olduğunu beyan etmişlerdir.

Coşkun ve Karğın (2016) çalışmalarında, Türkiye’de gerçekleşen üç sınır ötesi banka satın almasının, bu bankaların finansal performanslarına olan etkilerini CAMELS analizi ile incelenmişlerdir. Sağladıkları sonuçlara göre, yabancı bankaları ülkemize çeken temel nedenleri; sektördeki yüksek karlılık, genç nüfusun yüksekliği ve bankacılık sektöründe yapılan reformlar olarak sıralamışlardır. Ayrıca satın alınma sonrasında yabancı bankalar tarafından satın alınan üç bankanın performansında düşüş meydana geldiğini nakletmişlerdir.

Gündoğdu (2017), Türkiye’deki aktif toplamı yönünden en büyük ilk 10 bankanın 2005-2015 dönemi finansal performanslarını CAMELS analizi ile irdelemiştir. Analiz sonuçlarına göre, Akbank, Garanti Bankası, Ziraat Bankası, Halk Bankası, İş Bankası ve Vakıfbank’ın olumlu performans, Finansbank, Denizbank, TEB, Yapı ve Kredi Bankası’nın ise kötü performans gösterdiğini söylemiştir.

Bayramoğlu ve Gürsoy (2017) çalışmalarında, 2005-2015 yılları arasında kapsayan dönemde Türkiye’de faaliyet gösteren 25 adet mevduat bankasının risk performans analizini, CAMELS derecelendirme yöntemi ile bireysel ve sektörel ölçekte yapmışlardır. Sonuçta, kamu bankalarının oldukça güçlü bir mali yapıya sahip olduklarını dile getirmişlerdir.

Şimşek, Aslan ve Şahin (2017), Türk bankacılık sektörünü 2001-2015 dönemi için CAMELS analizini kullanarak değerlendirmeyi hedeflemişlerdir. Çalışmalarının sonucunda, kamu sermayeli mevduat bankalarının piyasa risklerine karşı daha duyarlı olduklarını ve özel sermayeli mevduat bankalarının karlılık açısından önde geldiklerini ortaya koymuşlardır. Yabancı sermayeli mevduat bankalarının ise likidite ve aktif kalitesi açısından diğer bankalara göre ufak bir adım önde olduklarını belirlemişlerdir.

Çelik (2018), Türkiye’deki 27 mevduat bankasının finansal durumlarını 2012-2016 dönemi verilerini kullanarak CAMELS yöntemi ile mercek altına almıştır. Bankaları sermaye yapısı ve aktif büyüklüklerine göre gruplamıştır. Sonuç olarak, sermaye yapısına göre gerçekleştirilen ayırmada banka gruplarının birbirine benzer neticeler sağladığını, aktif büyüklüğüne göre yapılan ayırmada ise en küçük 9 bankanın, en büyük 9 banka ve ortanca 9 bankaya kıyasla daha iyi performans durumuna sahip olduklarını bulgulamıştır.

Altumur, Karaca ve Güvemli (2018), 2006-2016 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren 21 yabancı sermayeli banka arasından aktif büyüklüklerine göre seçilen 10 yabancı sermayeli bankanın CAMELS analizi ile performanslarını ölçmüşlerdir. Sonuçta, 2008 yılına kadar yabancı bankaların etkin

olduğunu fakat 2009-2012 yılları arasında krizin de etkisinden dolayı finansal performanslarının düşük seyrettiğini, 2013 yılı ve sonrasında ise tekrar düzelmeye başladığını gözlemlemiştir.

Bayramoğlu ve Başarır (2018) çalışmalarında Türkiye’de faaliyette bulunan beş katılım bankasının geliştirilen CAMELS tabanlı TOPSİS Modeli ile risk derecelendirmelerini bankaların 2016 yılı mali oranlarını kullanmak suretiyle yapmışlardır. Sonuçta Vakıf Katılım, diğer katılım bankalarına göre en düşük riske sahip katılım bankası olarak tespit edilmiştir. Ancak Vakıf Katılım’ın faaliyetlerine yeni başlamış olduğu göz önüne alındığında Kuveyt Türk’ün risk yönetimi konusunda diğer bankaların önünde performans gösterdiği belirlenmiştir.

2.2. Yurt Dışında Gerçekleştirilen Çalışmalar

Thomson (1991) çalışmasında, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki bankaların performanslarını incelemiştir. Çalışma sonucunda, CAMELS analizinin, bankaların sağlamlığının tespitinde kullanılabileceğini saptamıştır.

Gilbert, Meyer ve Vaughan (1999) çalışmalarında, ABD’de faaliyet gösteren 6.937 bankayı CAMELS yöntemi ile analiz etmişlerdir. Yazarlar, notu 4 ve 5 olarak gerçekleşen 750 bankadan 225 tanesinin bu dönem içinde iflas ettiğini tespit etmişlerdir. Sonuç olarak, CAMELS analizinin banka başarısızlıklarının tahmininde erken uyarı vazifesini yerine getirebileceğini vurgulamışlardır.

Nimalathasan (2008), 1999-2006 dönemi için Bangladeş’de bulunan 48 bankanın finansal performansını CAMELS yöntemi ile analiz etmiştir. Analiz sonucunda, çalışmanın yapılmış olduğu dönemde Bangladeş bankalarından, 3 bankayı güçlü, 31 bankayı yeterli, 7 bankayı zayıf, 6 bankayı ise yetersiz olarak belirlemiştir.

Rozzani ve Rahman (2013), Malezya’daki 35 bankanın (16 İslami banka, 19 geleneksel banka) performansını CAMELS yöntemi ile incelemeyi amaçlamışlardır. 2008-2011 dönemi verilerini kullanan araştırmacılar sonuç olarak, her iki grup bankanın da performansının da benzer ve yüksek olduğunu vurgulamışlardır.

Helhel ve Varshalomidze (2014), Gürcistan’daki 6 yerli sermaye özel ticari bankanın finansal durumlarını CAMELS analizi vasıtasıyla irdelemişlerdir. 2007-2013 dönemi verilerini kullanmışlardır. Neticede 2008’den sonra bankaların hiç birinin hiç bir bileşen açısından iyileşme emaresi göstermediklerini ve herhangi bir ilerleme kaydetmediklerini bulmuşlardır.

Ifecho ve Ngalawa (2014) çalışmalarında, Güney Afrika bankacılık sektörünün performansını 1994 – 2011 dönemi için CAMEL modelini kullanmak suretiyle incelemişlerdir. Neticede, bankaların performansı ile faiz oranları arasında pozitif bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Chatzi, Diakomihalis ve Chytis (2015) yapmış oldukları çalışmada, 2006 - 2012 döneminde Atina Borsası’nda işlem gören Yunan ticari bankalarının performansını CAMELS yöntemi ile incelemişlerdir.

Çalışma sonucunda, 2007 – 2009 döneminde bankaların yüksek karlılığa, likitideye ve sermaye yeterliliğine sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Masood, Ghaury ve Aktan (2016), Pakistan'daki 6 adet İslami bankanın 2015 yılındaki performanslarını CAMELS yöntemi ile ele almışlardır. Sonuç olarak, 2 bankanın tatmin edici sonuçlar sağladığını, diğerlerinin ise orta düzeyde neticelere sahip olduğunu aktarmışlardır.

Stephen, Apollos ve Adegoke (2016), Nijerya'daki 15 bankanın durumlarını 2005-2014 dönemi için CAMELS analizini kullanarak incelemişlerdir. Neticede banka birleşmelerinin gelişmekte olan bankaların performansı üzerinde büyük etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Desta (2016), Afrika'daki 7 bankanın finansal performansını 2012-2014 dönemi için CAMELS yöntemi ile ölçmüştür. Sonucunda bankaların sermaye yeterliliği ve kazanç-karlılık bileşenleri açısından memnuniyet verici derecelere elde ettiğini ancak aktif kalitesi, yönetim kalitesi ve likidite yönünden ise problemleri bir görünüm sergilediklerini ifade etmiştir.

Zedan ve Daas (2017), Filistin'deki 5 ticari bankanın finansal açıdan sağlıklarını CAMELS analizi ile ele almak istemişlerdir. Çalışmalarını 2015 yılı için gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak Bank of Palestine'in en yüksek skora sahip banka olduğunu ve büyük bankaların küçük bankalardan daha yüksek skorlar aldıklarını ifade etmişlerdir.

3. CAMELS ANALİZİ

CAMELS analizi temelde 6 bileşenden (C,A,M,E,L,S) oluşmaktadır ve her bir bileşenin altında da çeşitli unsurlar (alt bileşenler) dikkate alınmaktadır. Analist derecelendirmeyi yaparken, 5'li bir ölçek kullanmakta ve 6 temel bileşenin her birine 1-5 arasında puanlar atamaktadır. Sonrasında ise, bu puanlardan hareketle ilgili finansal kurumun CAMELS puanı atanmakta olup bu puan da yine 1-5 arasında olmaktadır. Bu noktada belirtilmesi gerekir ki, temel bileşenlerin puanları her birinin altında ele alınan finansal oranların ve finansal kurumun büyüklüğü, faaliyetlerinin doğası ve karmaşıklığı, genel risk profili vb. faktörlerin genel bir değerlendirilmesi yapılarak, oranlar arasında herhangi bir matematiksel ilişki kurulmadan ve her bir unsura önceden belirlenmiş bir ağırlık atanmadan gerçekleştirilmektedir. Analizden önce ve kesin bir biçimde bahsedilen şekilde bir ağırlıklandırmanın yapılması çok da doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü öznellik ve analizi gerçekleştirenin görüşleri, kurumun yapısı ve faaliyetlerinin doğası, puanların belirlenmesinde kayda değer bir yere sahiptir. Keza CAMELS puanı belirlenirken de temel bileşenlerin arasında matematiksel bir ilişki kurulmamakta, bir ağırlıklandırma yapılmamaktadır (Office of the Comptroller of the Currency, 19.02.2019). Ayrıca bazı finansal oranlara ve temel bileşenlere diğerlerine göre daha fazla önem atfedilebilmektedir. Atanan puanlara göre 1 en yüksek dereceyi, en güçlü performansı ve risk yönetim uygulamalarını, 5 ise en düşük dereceyi, en kötü performansı ve yetersiz risk yönetim uygulamalarını işaret etmektedir. Genel olarak,

puanlar belirlenirken, kurumun sağlamlığı ve genel durumu üzerinde önemli ölçüde etkisi bulunan her bir faktör analize dahil edilmektedir (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019).

Yönetimin değişen koşullara karşılık verme ve değişen iş koşullarından dolayı ortaya çıkabilecek riskleri yönetme becerisi ya da yeni ürünlerin sunulması ve yeni faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, kurumun genel risk profilini belirleme konusunda önemli bir faktördür. Aynı zamanda, faaliyetlerden doğan risklerin tespit edilme, izlenme, ölçülme ve kontrol edilme becerisi de dikkate alınmaktadır. Derecelendirmeler yapılırken, sadece geleneksel bankacılık faaliyetleri ile uğraşan ve daha az riskli faaliyetler gerçekleştiren kurumların, daha çeşitli ve kompleks hizmetler sunan ve daha riskli faaliyetler yürüten kurumlara kıyasla, yönetim becerileri açısından farklı değerlendirilmesi gerekebilecektir (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019).

Finansal kurumlardan, üstlendikleri risklerin büyüklüğüne ve yapısına orantılı olacak şekilde sermaye bulundurmaları ve bu riskleri saptamaları, gözlemlenmeleri, ölçülmemeleri ve kontrol etmeleri beklenmektedir. Sermaye yeterliliği değerlendirilirken, kredi riskinin, piyasa riskinin ve diğer risklerin kurumun mevcut ve gelecekteki finansal durumuna etkileri üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda analizi gerçekleştirenlerin, 6 temel bileşenin ilki olan sermaye yeterliliği (C) bileşenini değerlendirirken, sermayenin miktarı ve kalitesi, kurumun genel finansal durumu, ek sermaye için ortaya çıkan ihtiyacın yönetilebilme becerisi, problemlili finansal varlıkların yapısı ve büyüklüğü, maddi olmayan duran varlıkların yapısı ve miktarı, piyasa riski ve esas faaliyetler dışında kalan diğer faaliyetlerle ilgili riskler, sermaye piyasalarına ve diğer sermaye kaynaklarına erişim gibi faktörleri göz önünde bulundurması gerekmektedir (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019). Ayrıca finansal kurumun planlarına ve belli başlı varsayımlarına dayalı olarak gelecek yıllardaki sermaye yeterlilik durumuna dair, analizi gerçekleştirenlerin görüşleri de önem arz etmektedir.

Varlık kalitesi, sağlanan kredilerle ilgili mevcut ve potansiyel riskleri, sahip olunan diğer gayrimenkulleri, diğer varlıkları ve bilanço dışı gerçekleştirilen işlemleri kapsamaktadır. Risklerin tespiti, ölçülmesi ve kontrol edilmesi, varlık kalitesini de etkilemektedir. İkinci bileşen olan varlık kalitesine (A) ilişkin çalışmalar yapılırken ise, problemlili varlıklarının seviyesi, kredi yönetim uygulamalarının sağlamlığı, risk tespit uygulamalarının uygunluğu, takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterliliği, bilanço dışı işlemlerden doğan kredi riskleri, varlıkların doğru bir şekilde yönetilme kabiliyeti, önemli varlık kalemlerinin kalitesi, yatırım ve kredi politikalarının ve uygulamalarının doğruluğu, iç kontrollerin ve yönetim bilgi sistemlerinin yeterliliği dikkate alınmaktadır (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019).

Yönetim kalitesi, kurumun kanunlarla ve düzenlemelerle bir uyum içerisinde, güvenli, sağlam ve etkili biçimde faaliyetlerini sürdürmesini ifade etmektedir. Genellikle yöneticilerin, günlük faaliyetlere direkt olarak katılması gerekmemektedir ancak üstlenilebilir (kabul edilebilir) risk düzeylerine ilişkin açık ve net bir çerçeve ortaya koymaları zorunludur. Üst yönetim, hedeflerle ve amaçlarla uyuşan

politikalar geliştirmekle mükelleftir. Bununla beraber doğru politikaların ve uygulamaların yürütülmesini sağlamaları önemlidir. Yönetim, finansal sıkıntıların doğru bir şekilde tanımlanıp, bu problemlere uygun aksiyonlar geliştirilmesi konusunda anahtar bir faktördür. Kurumun faaliyetlerinin yapısına ve amaçlarına göre karşı karşıya kaldığı kredi riski, piyasa riski, likidite riski ve diğer risk unsurlarının yönetim tarafından sağlıklı olarak kontrol edilmesi son derece kritiktir. Bu çerçevede yönetim kalitesi (M) bileşeni analiz edilirken, yönetimin kurumun faaliyetlerine olan katkısının derecesi ve kalitesi, yönetimin değişen koşullardan doğabilecek olan risklere karşı aksiyon alabilme becerisi, düzgün ve yeterli iç denetim mekanizmalarının oluşturulması, kurumun büyüklüğü ve risk profiline uygun yönetim bilgi sistemleri ve risk izleme sistemlerinin doğruluğu ve etkililiği, kanunlar ve düzenlemelerle uyum içerisinde faaliyetlerin yürütülmesi, risk yönetimi ile planlama ve karar almanın entegrasyonu, çıkar çatışmalarını engelleyebilecek uygun politikaların geliştirilmesi vb. unsurların incelenmesi yerinde olmaktadır (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019).

CAMELS analizinin dördüncü bileşeni olan kazançlar-kârlılık (E), sadece kazançların miktarına değil, kazançların sürdürülebilirliğine etki edebilecek faktörlere ve kazançların kalitesine de odaklanmaktadır. Kazançların miktarı kadar kalitesi de, yanlış yönetilen kredi riskleri ya da yüksek seviyelerdeki piyasa risklerinden etkilenebilmektedir. Gelecekte sağlanacak kazançlar, faaliyet giderlerinin tahmini ve kontrolü hususunda yaşanabilecek yetersizliklerden, yanlış olan ya da yanlış uygulanan stratejilerden veya kontrol edilemeyen risklerden olumsuz bir biçimde etkilenebilecektir. Bu noktada sadece geçmiş ya da mevcut performans değil aynı zamanda gelecekteki performans da incelenmelidir. Kurumun kazanç bileşenine ilişkin puanı belirlenirken, kazançların miktarı, istikrarı, kalitesi ve sağlandığı kaynaklar, faaliyet giderleri, genel olarak bütçeleme ve yönetim bilgi sistemlerinin yeterliliği, net faiz marjı gibi faktörler araştırılmaktadır (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019).

Finansal kurumun likiditesinin yeterliliği incelenirken, fon ihtiyacına ve kurumun büyüklüğü ile risk profiline göre fon yönetim uygulamalarının yeterliliğine oranla, likiditenin mevcut durumu ve olası kaynaklarına dikkat çekilmektedir. Kurumlardan, finansal yükümlülüklerini zamanında yerine getirebilmeleri için yeterli seviyede likiditeye sahip olmaları beklenmektedir. Finansman kaynaklarında meydana gelebilecek beklenmeyen değişikliklere ve piyasa koşullarındaki değişikliklere reaksiyon gösterebilme becerisi bu kapsamda değerlendirilmektedir. Öte yandan likidite, yüksek maliyetlerle ya da kriz durumlarında ve piyasa koşullarındaki beklenmedik değişikliklerde ulaşılamayacak finansman kaynaklarına aşırı güvenerek sağlanmamalıdır. Kurumun likidite (L) durumu mercek altına alınırken, mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlara oranla likidite kaynaklarının yeterliliği, faaliyetleri olumsuz olarak etkilenmeksizin yükümlülüklerini yerine getirebilmesi, aşırı kayıplar yaşamadan hızlıca paraya dönüştürülebilir varlıklarının mevcut olması, para piyasalarına ve diğer fon kaynaklarına erişimi, fon kaynaklarının çeşitlendirilme derecesi, yönetimin likidite durumunu doğru bir biçimde tespit ve kontrol

edebilmesi, likidite yönetiminin planlama ve karar alma ile entegrasyonu gibi durumlara vurgu yapılmaktadır (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019).

Analizin son temel bileşeni olan piyasa riskine duyarlılık (S), faiz oranlarının, kurların, emtia fiyatlarının ve hisse senedi fiyatlarının, finansal kurumun kazançlarına ve sermayesine olumsuz bir biçimde etki etme derecesini irdelemektedir. Bu bağlamda, belirtildiği üzere, temelde kurumun sermayesinin ve kazançlarının faiz oranlarındaki, kurlardaki vb. değişikliklere olan hassasiyeti ele alınmakla beraber, yine yönetimin maruz kalınan piyasa risklerini belirleme ve kontrol etme becerisi ile faiz oranı riskinin yapısı da değerlendirilmektedir (Federal Deposit Insurance Corporation, 19.02.2019). Düşük seviyelerde piyasa riskine maruz kalan ancak yanlış piyasa riski yönetim uygulamalarında bulunan bir finansal kurum olumsuz bir puan alabilirken, orta seviyelerde piyasa riskine maruz kalan ancak bu riski kontrol edebilme becerisi sergileyen bir kurum olumlu bir puan alabilecektir (Office of the Comptroller of the Currency, 19.02.2019).

Bir faktörün, birden fazla temel bileşenin puanını etkilemesi ve birden fazla temel bileşen altında ele alınması mümkündür. Örneğin, problemlili varlıklar, kurumun varlık kalitesi (A) bileşeninde alacağı puanı etkilerken, aynı zamanda sermaye yeterliliği (C) ve kazançlar-kârlılık (E) bileşenlerinin değerlendirmesini de etkileyecektir (Office of the Comptroller of the Currency, 19.02.2019). Analiz sonucunda, CAMELS puanları 4 ya da 5 olan bankalar genellikle problemlili bankalar olarak nitelenmekte, 3, 4 ya da 5 puana sahip bankaların, düzenleyici ve denetleyici kurumlar tarafından bazı aksiyonlar almaya zorlanması söz konusu olabilmektedir. Bu tür aksiyonlar ise, kurumun sermayeye erişiminin zorlaşması ve kalifiye elemanları istihdam edememesi gibi çeşitli sıkıntılar yaşamasına sebebiyet verebilecektir (Schiff Hardin LLP, 19.02.2019).

4. UYGULAMA

Bu çalışmada, Türkiye'deki bankacılık sektörünün mevduat bankaları özelinde bir değerlendirmesi yapılmaya ve 2008 krizi sonrası mevduat bankalarının finansal durumları ve sağlıklıkları kıyaslamalı olarak irdelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda analiz dönemi olarak 2008-2017 arası 10 yıllık dönem seçilmiş ve çalışma kapsamına Borsa İstanbul'da işlem gören mevduat bankaları alınmıştır. Dolayısıyla çalışma 10 banka ile gerçekleştirilmiştir. Bu bankalar Akbank T.A.Ş. (AKBNK), Denizbank A.Ş. (DENİZ), ICBC Turkey Bank A.Ş. (ICBCT), QNB Finansbank A.Ş. (QNBFB), Şekerbank A.Ş. (SKBNK), Türkiye Garanti Bankası A.Ş. (GARAN), Türkiye Halk Bankası A.Ş. (HALKB), Türkiye İş Bankası A.Ş. (ISCTR), Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O (VAKBN) ve Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. (YKBNK)'dir. Analiz yöntemi olarak ise CAMELS analizi belirlenmiştir. CAMELS analizi esasen, bankacılık sektörü ve sektörün dinamikleri üzerine ileri uzmanlık gerektiren ve sadece finansal tablolardan yola çıkılarak değil, aynı zamanda saha incelemeleri ve denetimleri de gerçekleştirilerek yapılması gereken bir analizdir. Çünkü daha önce de belirtildiği üzere, bankaların büyüklükleri, gerçekleştirdikleri faaliyetlerin karmaşıklığı ve genel risk profilleri gibi unsurlar bankadan

bankaya farklılık gösterebilecektir. Bu sebeple, saha incelemelerinde bulunularak, finansal tablolara yansımaya ya da bu tablolara bakılarak direkt olarak bir kanaate varılamayan bazı unsurlar hakkında detaylı gözlem şansı olacaktır. Bununla beraber, CAMELS analizi her bir finansal kurumu (bu çalışmada bankaları), tek başına bir birey gibi ele almaktadır. Bir finansal kurum değerlendirilirken sektördeki diğer kurumların durumu, analize konu kurum için bir önem teşkil etmemektedir. Çünkü kurumların yapısından dolayı, değerlendirme esnasında bazı faktörler farklı şekilde yorumlanabilecek, bir kurum için çok önemli olarak addedilen bir gösterge, diğer bir kurum için daha az önemli olarak görülebilecektir. Bundan dolayı, CAMELS analizi yapılırken kurumlar arası doğrudan bir karşılaştırma yapılması söz konusu olmamasına rağmen, yine de her bir kurum ayrı ayrı analiz edildikten sonra, ortaya çıkan CAMELS puanlarına göre bir kıyas yapılması mümkün olabilmektedir. Mevcut çalışmada, saha çalışması yapılmasının zorluğundan ve analizin ileri uzmanlık gerektirmesinden dolayı, bankalar yalnızca finansal tablolar üzerinden analiz edilmiş ve bu analiz bankalar arası kıyaslama yapılarak gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, literatürdeki çalışmalar (Arıçelik, 2010; Kandemir ve Arıcı, 2013; Çağıl ve Mukhtarov, 2014; Ege, Topaloğlu ve Karakozak, 2015; Gümüş ve Nalbantoğlu, 2015; Altın, Süslü ve Kutucuoğlu, 2016; Coşkun ve Karğın, 2016; Ahmedov ve Memmedov, 2017; Bayramoğlu ve Gürsoy, 2017; Gündoğdu, 2017; Karaçor, Mangır, Kodaz ve Kartal, 2017; Altemur, Karaca ve Güvemli, 2018; Çelik, 2018), bu çalışmalarda kullanılmış oranlar ile yapılmış ağırlıklandırmalar ve yazarların subjektif görüşleri doğrultusunda, çalışmada kullanılacak finansal oranlar ve oranların ağırlıkları tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışmada Kullanılan Finansal Oranlar

C (CAPITAL ADEQUACY)	%20
Sermaye yeterliliği oranı	%50
Özkaynaklar / Toplam aktifler	%30
(Özkaynaklar-Duran aktifler)/Toplam aktifler	%20
A (ASSET QUALITY)	%20
Duran aktifler / Toplam aktifler	%20
Finansal varlıklar (net)/ Toplam aktifler	%10
Toplam krediler ve alacaklar/ Toplam mevduat	%30
Toplam krediler ve alacaklar/ toplam aktif	%40
M (MANAGEMENT QUALITY)	%10
Takipteki krediler(net)/toplam krediler ve alacaklar	%30
Şube başına net kar	%30
Faiz dışı gelirler/faiz dışı giderler	%20
Toplam mevduat/toplam aktif	%20
E (EARNINGS)	%15
Net dönem karı/Özkaynaklar	%30
Net dönem karı/toplam aktifler	%30
Toplam gelirler/toplam giderler	%20
Vergi öncesi kar/toplam aktif	%10
Hisse başına net kar	%10
L (LIQUIDITY)	%20
Likit aktifler/kısa vadeli yükümlülükler	%35
Likit aktifler/toplam aktifler	%35
YP likit aktifler/yp pasifler	%30

S (SENSITIVITY to MARKET RISK)	%15
Faiz gelirleri/toplam aktifler	%35
Yp aktifler/yp pasifler	%35
Döviz pozisyonu/özkaynaklar	%30

10 bankanın, konsolide finansal tablolarından hesaplanan verileri, her bir yıl ve her bir finansal oran bazında kıyaslanmış, en yüksek değerlere sahip ilk iki bankaya 1 puan, ikinci iki bankaya 2 puan, üçüncü iki bankaya 3 puan, dördüncü iki bankaya 4 puan ve son iki bankaya 5 puan verilmiştir (örneğin, 2017 yılı için ele alındığında en yüksek sermaye yeterliliği oranlarına sahip ilk iki bankaya 1 puan, son iki bankaya 5 puan atanmıştır). Ancak bu tür bir analizin bazı problemleri noktalarının olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Kıyaslamalı bir analiz yapıldığından dolayı, 1 puan alan bankalar olduğu gibi, diğerlerinden daha kötü finansal verilere sahip olup 5 puan alan bankalar da mutlaka olacaktır. Ancak gerek düşük puanlar alan gerek yüksek puan alan bankalar için, bu puanlardan hareketle bankaların finansal durumlarına dair genel çerçevede yorum yapmak çok sağlıklı. Şöyle ki, sermaye yeterliliği oranının uygulamada %12 olması istenmektedir. Kıyaslamalı bir analiz yapıldığında, tüm bankaların sermaye yeterlilik oranları %12'nin üzerinde olsa bile, diğerlerinden daha düşük sermaye yeterlilik oranlarına sahip bankalar, bu faktör için düşük puanlar alacaktır. Ya da tüm bankaların sermaye yeterlilik oranları %12'nin altında olsa bile, sadece diğerlerinden daha yüksek sermaye yeterlilik oranlarına sahip olduğu için 1 puan alan bankalar olacaktır. Dolayısıyla, bankaların aldıkları puanlara bakarak, bankaların genel finansal durumu ve sağlamlıkları hakkında çıkarımlar yapmak, banka finansal açıdan çok zayıf ya da bankanın finansal durumu çok iyi gibi yorumlarda bulunmak doğru olmayacaktır. Ancak bankalar arası karşılaştırmalı yorumlarda bulunmak mümkündür. Çalışma ile ilgili belirtilmesi gereken bir diğer problem ise, her bir finansal oranın ağırlıklarının, her bir banka için aynı ve analiz öncesinde kesin bir şekilde belirlenmiş olmasıdır. Çünkü CAMELS analizi, analiz öncesinde böylesine kesin sınırlar çizilmesini, finansal oranlar arasında bazı matematiksel ilişkiler kurulmasını ve finansal oranların her bir banka için aynı etkiye (ağırlığa) sahip olacak biçimde ele alınmasını benimseyen bir yaklaşımda bulunmamaktadır. Kurulan bu matematiksel ilişkiler, bankaların CAMELS puanlarının küsuratlı çıkmasına sebebiyet vermiştir (orijinal yöntemde CAMELS puanları 1,2,3,4 ya da 5 olarak net bir şekilde belirlenmektedir). Benzer durumun diğer bazı çalışmalarda da var olduğu ve bu çalışmaların kimisinde durumun üstesinden gelebilmek için parametreler belirlendiği görülmüştür (örneğin; CAMELS puanı 1,00-1,49 arasındaysa ‘‘1’’, 1,50-2,49 arasındaysa ‘‘2’’ verilmesi gibi). Ancak bu çalışmada, 1,49 puana sahip bir bankaya ‘‘1’’ puan, 1,50 puana sahip bir bankaya ‘‘2’’ puan vermenin çok keskin bir ayırım olacağı düşünüldüğünden böylesi bir yola gidilmemiştir.

Analiz neticesinde sağlanan sonuçların, her bir bileşen için ayrı ayrı irdelenmesi daha uygun görülmüştür. Bu bağlamda, sermaye yeterliliği (C) bileşenine bakıldığında, son yıllarda en iyi duruma sahip bankaların Akbank, Garanti Bankası ve İş Bankası olduğu görülmekle beraber bu bileşen bazında genel olarak en güçlü bankanın Akbank olduğu söylenebilmektedir. Tablo 2’de görüldüğü gibi Akbank,

dönem boyunca istikrarını sürdürmüş ve genel olarak diğer bankalardan daha üstün sermaye yeterliliği durumuna sahip olmuştur. Denizbank, Halk Bankası ve Vakıfbank ise, diğer bankalara kıyasla sermaye açısından daha düşük bir yeterliliğe sahip konumdadır.

Tablo 2. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının Sermaye Yeterliliği Bileşeni (C) Değerleri

BANKALAR	C (Capital Adequacy)										
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	ORT.
AKBNK	1,00	2,30	1,80	1,50	1,80	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,34
DENİZ	3,30	3,80	4,50	5,00	5,00	4,80	3,30	3,60	3,30	3,60	4,02
ICBCT	3,60	3,00	4,40	1,00	1,00	1,50	1,50	1,00	1,00	1,00	1,90
QNBFB	2,70	2,50	1,50	1,50	1,20	1,50	1,50	2,50	2,00	2,30	1,92
SKBNK	3,90	4,10	3,40	3,40	4,40	4,00	4,80	4,00	3,00	3,00	3,80
GARAN	1,00	1,00	2,00	3,30	3,30	2,60	2,30	2,30	2,80	3,30	2,39
HALKB	5,00	4,30	3,50	4,30	3,80	4,50	4,50	4,50	5,00	5,00	4,44
ISCTR	2,20	1,70	1,40	2,20	3,20	3,10	3,60	2,40	3,40	2,70	2,59
VAKBN	3,50	4,00	3,00	4,30	4,30	3,50	4,30	4,50	4,80	3,90	4,01
YKBNK	3,80	3,30	4,50	3,50	2,00	3,50	3,20	4,20	3,70	4,20	3,59

Varlık kalitesi (A) bileşenine bakıldığında ise, Tablo 3’de görüldüğü üzere, en iyi duruma Denizbank ve Halk Bankası’nın sahip olduğu görülmektedir. Akbank ve Vakıfbank ise bu iki bankayı takip etmektedir. Diğer bankaların gerisinde kalan, yıllar boyunca en düşük puanları alan ve en kötü ortalamalara sahip bankalar ise, İş Bankası ve Yapı ve Kredi Bankası’dır. Burada dikkat çeken noktalardan birisi, hiç bir bankanın ortalamasının 2’nin altında olmamasıdır. Bu da, istikrarlı olarak diğerlerinden iyi bir varlık kalitesine sahip bankanın olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının Varlık Kalitesi Bileşeni (A) Değerleri

BANKALAR	A (Asset quality)										
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	ORT.
AKBNK	2,40	2,20	2,60	2,80	2,50	3,20	2,60	2,60	2,60	2,80	2,63
DENİZ	1,40	2,00	2,00	2,50	1,90	2,40	3,00	2,60	2,60	2,60	2,30
ICBCT	3,80	3,40	3,60	2,20	2,30	2,00	3,10	3,40	3,20	4,20	3,12
QNBFB	3,80	4,20	3,40	3,40	3,30	3,10	2,40	2,80	2,70	2,40	3,15
SKBNK	3,30	2,50	3,10	2,40	2,80	2,50	3,20	3,20	2,50	2,90	2,84
GARAN	2,60	2,80	2,70	3,10	3,50	3,70	3,20	2,80	3,30	3,00	3,07
HALKB	2,00	2,30	1,90	2,30	3,00	2,30	2,20	2,20	2,50	3,00	2,37
ISCTR	4,80	4,70	4,70	4,70	4,30	4,00	4,10	3,40	3,80	3,90	4,24
VAKBN	2,60	2,60	2,40	3,30	2,50	2,60	2,30	3,40	3,40	2,30	2,74
YKBNK	3,30	3,30	3,60	3,30	3,90	4,20	3,90	3,60	3,40	2,90	3,54

Üçüncü bileşen olan yönetim kalitesinde (M), Tablo 4’de görüldüğü üzere Akbank ve Garanti Bankası diğer bankalardan iyi durumdadır. Bu iki bankanın ortalamalarının 2’nin altında olması, devamlı bir biçimde diğer bankalardan daha iyi bir yönetime sahip olduklarını işaret etmektedir. Bu alanda en güçsüz duruma sahip bankalar, QNB Finansbank ve Şekerbank olmuşlardır.

Tablo 4. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının Yönetim Kalitesi Bileşeni (M) Değerleri

BANKALAR	M (Management Quality)										
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	ORT.
AKBNK	1,20	1,50	1,20	1,40	1,70	1,90	1,80	1,60	1,80	1,40	1,55
DENİZ	3,10	3,10	3,40	3,00	3,10	3,50	3,50	3,70	3,90	3,90	3,42
ICBCT	3,80	3,80	4,70	4,20	4,20	4,20	3,90	3,90	3,60	3,80	4,01
QNBFB	4,50	4,50	4,50	4,20	4,50	3,80	4,30	4,00	4,30	3,30	4,19
SKBNK	4,20	4,00	4,40	4,20	4,10	3,90	4,20	4,20	4,20	4,20	4,16
GARAN	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	1,60	2,00	1,60	1,80	1,96
HALKB	2,40	2,80	1,80	2,50	2,00	1,50	1,80	2,30	2,00	2,60	2,17
ISCTR	2,60	2,10	2,10	2,10	2,60	2,10	3,10	2,40	2,40	2,50	2,40
VAKBN	2,60	3,30	2,60	3,10	3,30	3,60	3,10	3,40	3,10	3,40	3,15
YKBNK	3,50	2,80	3,20	3,20	2,40	3,40	2,70	2,50	3,10	3,10	2,99

Bankalar, kazanç ve kârlılık (E) bileşeni açısından incelendiğinde, Tablo 5’de görüldüğü üzere Garanti Bankası ve Halk Bankası’nın, diğer bankalardan daha iyi durumda buldukları söylenebilir. Halk Bankası her ne kadar son iki yılda bu bileşen açısından çok da iyi bir duruma sahip olmamış olsa da, genel ortalaması itibarıyla en iyi ikinci banka konumundadır. Akbank son yıllarda bu alanda önemli bir atılım yapmış ve son yıllarda Garanti Bankası ile beraber en güçlü banka pozisyonuna gelmiştir. ICBC Turkey Bank ve Şekerbank ise, sağladıkları kazançlar ve kârlılık açısından diğer bankaların gerisinde kalarak en düşük puanlar alan bankalar olmuşlardır.

Tablo 5. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının Kazanç ve Karlılık Bileşeni (E) Değerleri

BANKALAR	E (Earnings)										
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2009	ORT.
AKBNK	1,40	1,10	1,40	1,50	2,10	2,50	3,00	2,00	1,90	1,50	1,84
DENİZ	3,30	3,30	3,20	3,50	2,90	3,90	1,60	3,00	1,80	3,80	3,03
ICBCT	5,00	5,00	5,00	5,00	4,50	5,00	5,00	5,00	4,70	5,00	4,92
QNBFB	3,10	3,10	3,80	3,30	4,40	1,80	3,20	2,80	4,40	3,10	3,30
SKBNK	5,00	5,00	4,80	4,30	4,70	3,40	5,00	5,00	4,60	3,30	4,51
GARAN	1,40	1,10	1,00	1,30	1,80	1,70	1,90	2,20	1,40	1,90	1,57
HALKB	2,40	3,60	1,60	1,60	1,40	1,00	1,00	1,20	1,00	1,60	1,64
ISCTR	3,10	1,90	2,50	2,60	3,20	2,70	3,90	3,20	2,90	2,60	2,86
VAKBN	1,60	2,50	2,90	3,30	3,60	4,20	3,40	4,00	4,20	4,50	3,42
YKBNK	3,70	3,40	3,80	3,60	1,40	3,80	2,00	1,60	3,10	2,70	2,91

Beşinci bileşen likidite (L) açısından, Tablo 6’da görüldüğü gibi, açık ara en iyi duruma sahip banka Akbank’tır. Akbank istikrarlı bir biçimde diğer bankalardan daha iyi likiditeye sahip olmuş ve ortalaması 2’nin altında bulunan tek banka olarak bu alanda başı çekmiştir. Ardından ise Garanti Bankası gelmektedir. Likidite bakımından diğerlerine göre en sıkıntılı bankalar, Denizbank ve Şekerbank’tır.

Tablo 6. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının Likidite Bileşeni (L) Değerleri

BANKALAR	L (Liquidity)										
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	ORT.
AKBNK	1,00	1,00	1,00	1,00	1,30	1,30	1,90	1,60	1,30	2,00	1,34
DENİZ	4,35	3,95	2,90	2,95	4,30	3,95	4,65	4,30	5,00	4,70	4,11
ICBCT	1,00	1,00	1,00	5,00	5,00	5,00	4,70	4,70	4,70	2,95	3,51
QNBFB	2,65	2,00	3,65	3,70	2,70	4,00	3,60	3,65	3,65	4,65	3,43
SKBNK	4,65	5,00	5,00	4,70	4,70	4,40	2,65	4,30	3,95	3,25	4,26
GARAN	2,30	2,30	2,30	1,30	1,95	1,60	1,00	2,00	2,30	3,35	2,04
HALKB	2,35	3,05	3,05	2,70	1,35	1,70	3,70	3,35	2,65	1,65	2,56
ISCTR	5,00	3,30	3,30	3,60	3,65	2,95	2,00	1,00	1,00	1,35	2,72
VAKBN	3,40	4,05	3,75	2,05	1,70	2,75	3,10	2,00	2,35	2,65	2,78
YKBNK	3,30	4,35	4,05	3,00	3,35	2,35	2,70	3,10	3,10	3,45	3,28

Son bileşen olan piyasa riskine duyarlılık (S) incelendiğinde ise (Tablo 7) İş Bankası ve Vakıfbank’ın en önde gelen bankalar oldukları görülmektedir. Sadece bu iki bankanın ortalamalarının 2’nin altında bulunduğu göze çarpmaktadır. Bu sebeple, bu bankaların bu alanda istikrara sahip oldukları söylenebilmektedir. En zayıf durumdaki bankalar ise, QNB Finansbank ve Şekerbank’tır. Bilhassa QNB Finansbank, diğer bankaların oldukça gerisinde olup son derece kötü puanlar almıştır.

Tablo 7. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşeni (S) Değerleri

BANKALAR	S (Sensitivity to market risk)										
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	ORT.
AKBNK	2,30	1,65	1,65	2,65	2,60	2,30	2,95	3,30	1,00	2,65	2,31
DENİZ	3,05	4,00	3,30	4,00	4,30	4,00	4,30	4,65	4,30	3,95	3,99
ICBCT	2,25	1,00	2,95	4,70	4,35	4,65	3,70	2,40	4,35	4,70	3,51
QNBFB	5,00	5,00	5,00	4,30	5,00	5,00	5,00	5,00	4,65	4,30	4,83
SKBNK	5,00	5,00	4,00	5,00	4,05	4,35	3,75	4,35	4,70	4,70	4,49
GARAN	3,70	3,65	3,05	2,30	1,35	2,30	1,65	1,35	2,30	1,65	2,33
HALKB	1,70	2,00	1,70	1,70	2,35	2,00	3,00	3,00	3,00	3,35	2,38
ISCTR	2,00	2,65	2,65	2,00	1,35	1,30	1,35	2,30	2,00	1,00	1,86
VAKBN	1,70	2,40	2,05	1,70	2,00	2,05	1,70	2,00	1,65	2,00	1,93
YKBNK	3,30	2,65	3,35	1,65	2,65	2,05	2,60	1,65	2,05	1,70	2,37

Tablo 8’de çalışma kapsamındaki bankaların CAMELS puanlarına göre bir değerlendirme sonuçları görülmektedir. Buna göre, diğer bankalara kıyasla en sağlam durumda olan bankanın net bir şekilde Akbank olduğu ifade edilebilmektedir. Ortalama CAMELS puanı 2’nin altında olan tek banka Akbank’tır. Akbank, gerek ortalama olarak gerekse her bir yıl bazında, diğer bankaların oldukça önündedir. Dolayısıyla, Akbank’ın diğer bankalara kıyasla finansal açıdan en iyi durumda ve en sağlam banka olduğu söylenebilir. İkinci sırada ise Garanti Bankası gelmektedir. Garanti Bankası ile beraber 3’ün altında ortalama CAMELS puanına sahip diğer bankalar ise, Halk Bankası ve İş Bankası’dır. Diğer yandan en zayıf görünüme sahip bankalar, Denizbank ve Şekerbank konumundadır. Özellikle Şekerbank, diğer bankalardan belirgin şekilde geridedir. Lakin hatırlatılması gerekir ki, hem bileşen hem CAMELS puanı bazında atanan puanlar karşılaştırmalı puanlar olup yalnızca finansal tablolardan

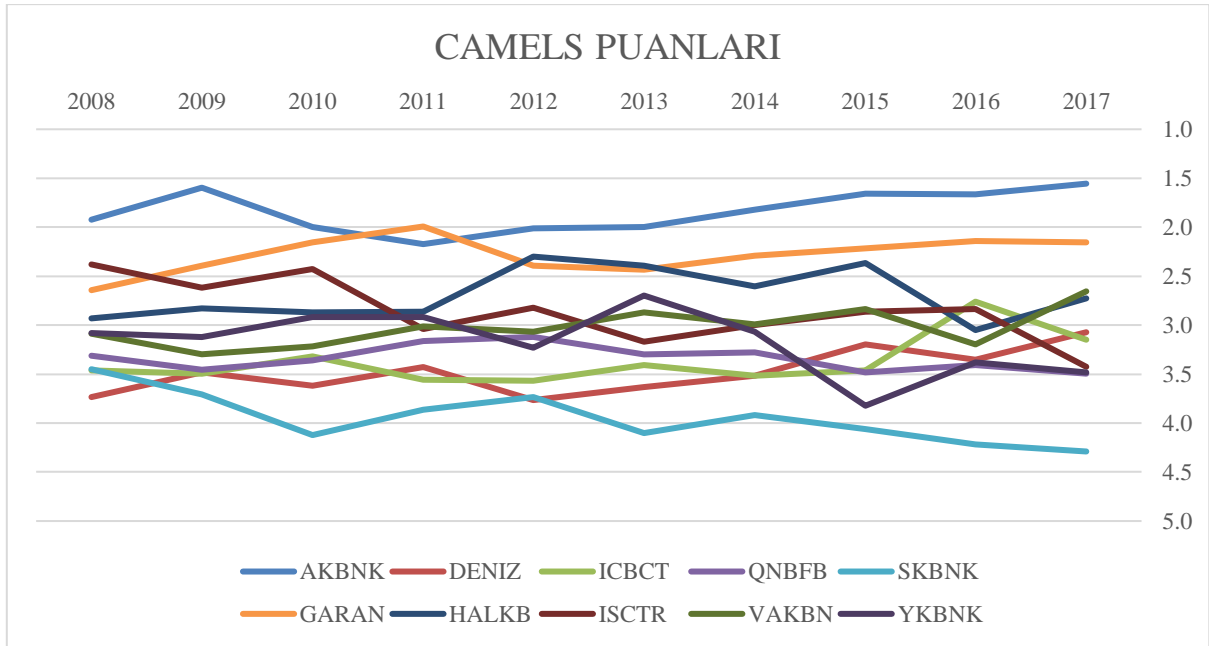

hareketle analiz yapılmıştır ve bankaların genel durumuna ve sağlamlığına ilişkin kesin yorumlar yapmak çok sağlıklı değildir.

Tablo 8. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının CAMELS Puanları

BANKALAR	CAMELS Puanları										
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	ORT.
AKBNK	1,56	1,66	1,66	1,82	2,00	2,01	2,17	2,00	1,60	1,92	1,84
DENİZ	3,07	3,36	3,20	3,52	3,63	3,77	3,43	3,62	3,49	3,73	3,48
ICBCT	3,15	2,76	3,46	3,52	3,41	3,57	3,56	3,32	3,50	3,47	3,37
QNBFB	3,50	3,41	3,48	3,28	3,30	3,12	3,16	3,36	3,46	3,31	3,34
SKBNK	4,29	4,22	4,06	3,92	4,10	3,73	3,86	4,12	3,71	3,45	3,95
GARAN	2,16	2,14	2,22	2,29	2,43	2,39	1,99	2,15	2,40	2,64	2,28
HALKB	2,73	3,05	2,37	2,61	2,39	2,30	2,86	2,87	2,83	2,93	2,69
ISCTR	3,43	2,83	2,86	3,00	3,17	2,82	3,04	2,43	2,62	2,38	2,86
VAKBN	2,66	3,20	2,83	2,99	2,87	3,07	3,02	3,22	3,30	3,09	3,02
YKBNK	3,48	3,38	3,82	3,07	2,70	3,23	2,92	2,92	3,12	3,08	3,17

Şekil 1. BİST’te İşlem Gören Mevduat Bankalarının CAMELS Puanlarının Grafik Üzerinde Gösterimi

5. SONUÇ

Ulusal finansal sistem içerisinde en fazla yere sahip olan bankaların finansal yapılarının güçlü olması, ekonominin istikrarlı ve dengeli bir şekilde işleyebilmesi için son derece kritiktir. Bankalar, çeşitli faaliyetlerde bulunarak ve aracılık, likidite sağlamak, para politikalarının etkinliğini arttırmak gibi diğer pek çok işlevi yerine getirerek ekonomiye yön vermektedirler. Pek çok ülkenin ekonomisi ile finansal sistemleri derinden etkileyen ve temelde “mortgage” olarak bilinen ipotekli konut kredilerine

dayanan 2008 küresel krizi, bankacılık sektöründe meydana gelebilecek sıkıntıların ne denli büyük sonuçlarının olabileceğinin en net örneklerinden biridir.

Mevcut çalışmada, Türkiye’de bulunan ve hisse senetleri Borsa İstanbul’da işlem gören mevduat bankalarının finansal durumlarının ve sağlamlıklarının karşılaştırmalı bir şekilde ele alınması ve bu bankalara bir bakış sağlanması amaçlanmıştır. Bu sebeple bankaların yıllık finansal tabloları irdelenmiş, yöntem olarak CAMELS Analizi ve çalışma periyodu olarak son 10 yıllık dönem (2008-2017) seçilmiştir. Sağlanan sonuçlara göre, çalışma kapsamında bulunan 10 bankadan en iyi finansal duruma sahip bankanın Akbank olduğu tespit edilmiştir. Akbank, çalışma döneminin neredeyse tamamı boyunca 2’nin altında CAMELS puanları elde etmiş ve bankanın 10 yıllık ortalama CAMELS puanı 1,84 olmuştur. Akbank, ortalama CAMELS puanı 2,00’in altında olan tek banka olmuş ve net bir şekilde diğer bankaların önünde yer almıştır. Kıyaslamalı olarak en kötü finansal duruma sahip banka ise Şekerbank olarak ortaya çıkmıştır. Şekerbank, 10 yıllık çalışma döneminin yarısında (5 yıl) 4’ün üzerinde ve ayrıca hemen hemen bütün yıllarda diğer bankalardan daha düşük CAMELS puanları elde etmiştir. İncelendiği zaman, Şekerbank’tan başka herhangi bir yılda 4’ün üzerinde CAMELS puanı almak durumunda kalan bankanın bulunmadığı görülmektedir. Bu anlamda Şekerbank, ele alınan bankalar arasında en zayıf finansal görünüme sahip banka konumundadır. Şekerbank’ın ortalama CAMELS puanı 3,95 olarak gerçekleşmiştir.

Bileşen bazında değerlendirmeler yapıldığında, C (sermaye yeterliliği) bileşeni açısından en iyi durumda olan banka Akbank (1,34 puan), en kötü durumda olan banka ise Halkbank (4,44 puan) olmuştur. Akbank 10 yılın 6’sında 1,00 ile en yüksek puanı alırken (en iyi banka), Halkbank 10 yılın 8’inde 4,00’in üzerinde puanlar alarak bu bileşen özelinde en son sırayı alan banka olmuştur. A (varlık kalitesi) bileşenine gelindiğinde, Denizbank’ın 2,30 puan ile diğer bütün bankaların önünde yer aldığı ve İş Bankası’nın ise 4,24 puanla bu bileşende en düşük puanı alan banka olduğu görülmektedir. Bu bileşende İş Bankası’ndan başka 4,00’in üzerinde puan elde eden banka yoktur. Dolayısıyla İş Bankası’nın A bileşeninde kâti bir şekilde en zayıf duruma sahip banka olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Denizbank’ın arkasından ikinci sırayı Halkbank (2,37 puan) almış olup, bu bağlamda Halkbank’ın C bileşenindeki yetersiz görünümünü A bileşeni ile dengeye oturttuğu söylenebilmektedir. M (yönetim kalitesi) bileşeninde, Akbank 1,55 puan ile açık ara ilk sırayı almıştır. Akbank bu bileşende hiç bir yılda 2,00’in üzerinde puan almamıştır ve diğer bankalara göre oldukça iyi bir yönetim kalitesine sahip olduğunu göstermiştir. Bu noktada Garanti Bankası’nın da 1,96 puan ile 2,00’in altında bir ortalama yönetim kalitesi puanına sahip olan iki bankadan biri olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu bileşen açısından en zayıf görünüme sahip bankalar QNB Finansbank (4,19 puan) ve Şekerbank (4,16 puan) olmuşlardır. E (kazançlar-kârlılık) bileşeni açısından en iyi durumda olan bankalar Garanti Bankası (1,57 puan) ve Halkbank (1,64 puan)’tır. Bu bankalardan başka 2,00’in altında ortalama bir E bileşeni puanına sahip banka ise Akbank (1,84 puan) olmuştur. Bu bankalar sağladıkları kazançlar bakımından diğerlerine göre en güçlü durumda olan bankalar olarak görülmektedir. Bu alanda en zayıf

durumdaki bankalar ICBC Turkey Bank (4,92 puan) ve Şekerbank (4,51 puan)'tır. Adı geçen bankalar sürekli olarak diğer bankaların gerisinde kalmışlardır. L (Likidite) bileşenine göz gezdirildiğinde, Akbank'ın 1,34 puan ile en güçlü duruma ve Şekerbank'ın 4,26 puan ile en zayıf duruma sahip olduğu gözlemlenmektedir. Akbank'tan başka 2,00'in altında ortalama puana sahip banka mevcut değildir. Bu sebeple Akbank likidite yönünden diğer bankalara göre son derece güçlü bir konumdadır. Şekerbank'ın ise likidite ile alakalı sebeplerden dolayı problem yaşamaya en müsait banka olarak ön plana çıktığı söylenebilmektedir. Son bileşen olan S (piyasa riskine duyarlılık) bileşeninde ise, İş Bankası (1,86 puan) ve Vakıfbank (1,93 puan)'ın en sağlam durumda olan bankalar olduğu saptanmıştır. Bu iki banka hariç diğer tüm bankaların ortalama S bileşeni puanları 2,00'in üzerindedir. En olumsuz görünüm sergileyen bankalar ise QNB Finansbank (4,83 puan) ve Şekerbank (4,49 puan) olmuşlardır. Bu iki bankadan başka ortalama S bileşeni puanı 4,00'in altında yer alan banka yoktur.

Gerçekleştirilen bu çalışmada bankalar, mukayeseli bir değerlendirmeye tâbi tutulmuşlardır ancak CAMELS Analizi ile, analizin doğasına uygun biçimde her bir banka tek tek ele alınarak, bankalara özgü durumlar ile bankaların yapısı göz önünde bulundurularak ve saha denetimleri ile desteklenerek gerçekleştirilecek çalışmalar, keza çalışma öncesinde, yararlanılacak finansal oranlar ve analizdeki bileşenler arasında kâti matematiksel bağıntılar kurmadan hayata geçirilecek araştırmalar daha sağlıklı sonuçlar verebilecektir. Dolayısıyla, daha önce de ifade edildiği gibi, bu çalışmadaki sonuçlara bakarak bankaların genel finansal durumları hakkında yorumlarda bulunmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Daha doğru değerlendirmeler yapılabilmesi açısından, her bir finansal oran için parametreler belirlenerek (sermaye yeterliliği oranı %15'ten büyükse 1 puan, %13-%15 arasındaysa 2 puan verilmesi gibi) puanlamaların bu parametrelere göre yapılması öneri olarak sunulabilmektedir. Böylece en azından, sırf diğer bankalardan iyi durumda olduğu için yüksek puanlar ya da diğer bankalardan zayıf durumda olduğu için düşük puanlar alınması sorunu çözülmüş olacak ve daha etkin puanlamalar gerçekleştirilebilecektir.

Belirtilmesi gereken bir başka konu, Türkçe literatür incelenirken, genel olarak bankacılık sektörünün ya da analize dahil edilen finansal kurumların ortalamaları kullanılarak bir endeks oluşturma çabası içerisine girilmiş olmasının gözlemlenmesidir. Bu işlemler sonucunda 5'den büyük ya da negatif CAMELS puanlarının (-5, -20, +38, +67 gibi) bulunduğu görülmüştür. Çalışmalarda bu hususun meydana gelmesiyle ilgili pek açıklamaya rastlanmamış, çalışmalar olağan akışında sonlandırılmıştır. Mevcut çalışmada, diğer çalışmalara benzer şekilde sadece finansal oranlar üzerinden ve bu finansal oranlar ağırlıklandırılarak mukayeseli bir inceleme gerçekleştirilmiş olsa da, analiz esnasında daha sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek amacıyla önceki çalışmalarda benimsenen yol tercih edilmemiş (dolayısıyla referans değerler tablosu oluşturulmamış) ve sağlanan neticeler CAMELS analizinin özüne uygun olacak şekilde elde edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle hiç olmazsa gerek bileşen puanları gerekse CAMELS puanları 1-5 arasında bir skalada belirlenmiştir. Sonraki çalışmalarda dikkat edilmesi gereken bir husus olarak, CAMELS değerlerinin 1 ile 5 arasında değerler alması gerektiği belirtilebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdullayev, M. (2013) “Türk Bankacılık Sektöründe Dezenflasyon Sürecinde CAMELS Analizi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 37: 97-112.
- Ahmedov, T. ve Memmedov, E. (2017) “Azerbaycan Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi: Yabancı Sermayeli 10 Banka”, İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi, 2 (4): 97-109.
- Altemur, N., Karaca, S. S. ve Güvemli, B. (2018) “Türkiye’de Yabancı Sermayeli Bankaların CAMELS Analizi ile Performanslarının Ölçülmesi”, Journal of International Management, Education and Economics Perspectives, 6 (1): 57-65.
- Altın, H., Süslü, C. ve Kutucuoğlu, S. (2016) “Türk Bankacılık Sektörünün Küresel Mali Kriz Ortamında Analizi: Camels Uygulaması”, Eurasian Business & Economics Journal, S2: 457-475.
- Arıçelik, G. (2010) “Ticari Bankalarda Performans Ölçümü: CAMELS Analizine Dayalı Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Atikoğulları, M. (2009) “An Analysis of the Northern Cyprus Banking Sector in the Post – 2001 Period Through the CAMELS Approach”, International Research Journal of Finance and Economics, 32: 212-229.
- Aytekin, S. ve Sakarya, Ş. (2013) “BİST’deki Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının 2001 ve 2008 Finansal Krizleri Çerçevesinde CAMELS Derecelendirme Sistemi ile Değerlendirilmesi”, AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13 (2): 25-58.
- Bayramoğlu, M. F. ve Gürsoy, İ. (2017) “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Mevduat Bankalarının Bireysel ve Sektörel Risk Derecelendirmesi: Bir CAMELS Analizi Uygulaması”, Yönetim ve Ekonomi Araştırması Dergisi, 15 (1): 1-19.
- Bayramoğlu, M.F. ve Başarır, Ç. (2018) “Türk Katılım Bankalarının Risk Derecelendirmesi: CAMELS Tabanlı TOPSİS Modeli Uygulaması”, İşletme & Ekonomi Yazıları (Ed.Nurhan Şakar): 390-399.
- Chatzi, I.G., Diakomihalis, M.N., ve Chytis, E.T. (2015) “Performance of the Greek Banking Sector Pre and Throughout the Financial Crisis”, Journal of Risk & Control, 2 (1): 45-69.
- Coşkun, S.A. ve Karğın, S. (2016) “Sınır Ötesi Birleşme ve Satın Almaların Bankaların Finansal Performansına Etkileri: Üç Banka Üzerinde CAMELS Analizi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 69: 41-60.
- Çağıl, G. ve Mukhtarov, S. (2014) “Azerbaycan Ticari Bankacılık Sektörünün CAMELS Yöntemi ile Performans Analizi”, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 11 (41): 77-94.
- Çelik, M. (2018) “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Mevduat Bankalarının Performans Analizi: Büyüklük ve Sahiplik Yapısı Ayrımıyla Bir Karşılaştırma”, 5 (2): 146-168.

- Çinko, M. ve Avcı, E. (2008) “CAMELS Derecelendirme Sistemi ve Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Başarısızlık Tahmini”, BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar, 2 (2): 25-48.
- Dest, T.S. (2016) “Financial Performance of the Best African Banks: A Comparative Analysis Through CAMEL Rating”, Journal of Accounting and Management, 6 (1): 1-20.
- Ege, İ., Topaloğlu, E.E. ve Karakozak, Ö. (2015) “CAMELS Performans Değerlendirme Modeli: Türkiye’deki Mevduat Bankaları Üzerine Ampirik Bir Uygulama”, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8 (4): 109-126.
- Federal Deposit Insurance Corporation (1997) <https://www.fdic.gov/regulations/laws/federal/ufir.pdf> (19.02.2019).
- Gilbert, R.A., Meyer, A.P. ve Vaughan, M.D. (1999) “The Role of Supervisory Screens and Econometric Models in Off- Site Surveillance”, Review: Federal Reserve Bank of St. Louis, 81 (6): 31-56.
- Gümüş, F.B. ve Nalbantoğlu, Ö. (2015) “Türk Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi Yöntemiyle 2002-2013 Yılları Arasında Performans Analizi”, AKÜ İİBF Dergisi, 17 (2): 83-106.
- Gündoğdu, A. (2017) “Türkiye’de Mevduat Bankalarının CAMELS Analizi”, Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi, 4 (2): 26-43.
- Güney, S. ve Ilgın, K. S. (2015) “Finansal Krizlerin Bankaların Performanslarına Etkisi: Türk Mevduat Bankalarında CAMELS Modelinin İncelenmesi ve Örnek Bir Uygulama”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17 (3): 303-331.
- Helhel, Y. ve Varshalomidze, M. (2014) “Gürcistan’da Faaliyet Gösteren Yerli Sermayeli Özel Ticari Bankaların CAMELS Derecelendirme Sistemi ile Değerlendirilmesi”, 18.Finans Sempozyumu, Denizli..
- Ifecho, C. ve Ngalawa, H. (2014) “Performance of the South African Banking Sector Since 1994”, The Journal of Applied Business Research, 30 (4): 1183-1196.
- Kandemir, T. ve Arıcı, N.D. (2013) “Mevduat Bankalarında CAMELS Performans Değerleme Modeli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma (2001-2010)”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18 (1): 61-87.
- Karaçor, Z.Ö., Mangır, F., Kodaz, Ş.S. ve Kartal, M. (2017) “Kamusal ve Özel Sermayeli Bankaların CAMELS Performans Analizi: Türkiye Örneği”, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (2): 47-65.
- Kılıç, Ç. ve Fettahoğlu, A. (2005) “Türk Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi ile Değerlendirilmesi”, 9.Ulusal Finans Sempozyumu, Kapadokya-Nevşehir.

- Masood, O., Ghauri, S.M.K ve Aktan, B. (2016) ‘‘Predicting Islamic Banks Performance Through CAMELS Rating Model’’, *Banks and Bank Systems*, 11 (3): 37-43
- Nimalathasan, B. (2008) ‘‘A Comparative Study of Financial Performance of Banking Sector in Bangladesh - An Application of Camels Rating System’’, *Annals of University of Bucharest, Economics And Administrative Series*, 2: 141-152.
- Office of the Comptroller of the Currency (1997) <https://www.occ.treas.gov/news-issuances/bulletins/1997/bulletin-1997-14a.pdf> (19.02.2019).
- Rozzani, N. ve Rahman, R.A. (2013) ‘‘CAMELS and Performance Evaluation of Banks in Malaysia: Conventional versus Islamic’’, *Journal of Islamic Finance and Business Research*, 2 (1): 36-45.
- Sakarya, Ş. (2010) ‘‘CAMELS Derecelendirme Sistemine Göre İMKB’deki Yerli ve Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırmalı Analizi’’, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Prof. Dr. Alaeddin Yavaşca Özel Sayısı: 7-21.
- Schiff Hardin LLP (2016) <https://www.schiffhardin.com/insights/publications/2016/camels-ratings-what-they-mean-and-why-they-matter> (19.02.2019).
- Stephen, O.O., Apollos, E.A. ve Adegoke, J.E. (2016) ‘‘The CAMEL Rating Based Assessment of the Performance of Nigerian Banks in the Post Consolidation Era (2005-2014)’’, *International Journal of Banking and Finance Research*, 2 (2): 12-19.
- Şen, A. ve Solak, S. (2011) ‘‘Ticari Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi: Türkiye Örneği’’, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 48 (554): 51-65.
- Şimşek, T., Aslan, E. ve Şahin, A. (2017) ‘‘Türk Bankacılık Sektörünün 2001-2015 Dönemi İçin CAMELS Yöntemiyle Performans Analizi’’, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 12 (2): 155-167.
- Thomson, J.B. (1991) ‘‘Predicting Bank Failures in the 1980s’’, *Economic Review: Federal Reserve Bank of Cleveland*, 27 (1): 9-20.
- US Government Publishing Office (1996) <https://www.govinfo.gov/content/pkg/FR-1996-12-19/pdf/96-32174.pdf>, (04.01.2019).
- Washington Bankers Association (2014) <https://wabankers.com/images/wba/pdfs/Handouts%20%20-%20Uniform%20Financial%20Institutions%20Rating%20System.pdf>, (02.01.2019)
- Yüksel, S., Dinçer, H. ve Hacıoğlu, Ü. (2015) ‘‘CAMELS-based Determinants for the Credit Rating of Turkish Deposit Banks’’, *International Journal of Finance & Banking Studies*, 4 (4): 1-17.
- Zedan, K.A. ve Daas, G. (2017) ‘‘Palestinian Banks Analysis Using CAMEL Model’’, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7 (1): 351-357.